

**Prehľad pripravovaných
legislatívnych zámerov v oblasti
rodinného práva a procesného
práva – reakcia na aplikačné
problémy súdov a soc. práv.
kurately**

JUDr. Róbert Dobrovodský, PhD., LL.M.
Ministerstvo spravodlivosti SR
sekcia legislatívy

23.9.2014, Omšenie

1

novela zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine

- =) Plán legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2014
- =) úloha č. 6 pre MS SR a Min. práce, sociálnych vecí a rodiny SR
- =) december 2014

2

Zákon o rodine

Prehľad zmien

3

- doplnenie základných zásad zákona o rodine
- posilnenie rovnocenného rodičovstva
- fiktívne manželstvá
- úprava styku dieťaťa s blízkymi osobami v iných prípadoch

4

- zmena konceptu výchovných opatrení
- náhradná osobná starostlivosť
- pestúnka starostlivosť
- zapieranie otcovstva

5

1. téza
ZÁKLADNÉ ZÁSADY
ZÁKONA O RODINE

6

**Vymedzenie kritérií
(najlepšieho) záujmu dieťaťa**

7

Národné motívy a východiská

8

❑ požiadavky súdnej moci v poručenských veciach

❑ “posmelenie“ súdnej moci zákonodarcom k judikovaniu spravodlivosti pre dieťa

❑ reakcia zákonodarcu: Pojem najlepšie záujem dieťaťa je komplexný a jeho obsah sa má určiť podľa okolností prípadu (podľa dieťaťa)

9

❑ umožniť súdu zohľadniť okolnosti každého prípadu pružnosťou a adaptabilitou pojmu

❑ osobný kontext, situácia a potreba dieťaťa majú byť pri posudzovaní najlepšieho záujmu rozhodným kritériom.

10

Medzinárodné motívy a východiská

Dohovor OSN o právach dieťaťa

11

„ *Záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkolvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.*“ Dohovor OSN o právach dieťaťa (čl. 3 ods. 1)

12

- ❑ medzinárodnoprávny záväzok prednostného aplikovania najlepšieho záujmu dieťaťa pred vnútroštátnou úpravou
- ❑ **ratifikácia** Opčného protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení
- ❑ ratifikačná listina bola uložená u generálneho tajomníka OSN dňa **3.12.2013.**

13

- ❑ Kostarika ratifikovala dňa 14.1.2014 protokol ako desiatu krajinu, protokol nadobudne **platnosť dňa 14.4.2014!**
- ❑ Národná rada SR: protokol je medzinárodná zmluva, ktorá má podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky prednosť pred zákonmi. Protokol je medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách, ktorá priamo zakladá práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb

14

V rámci ratifikácie Slovenská republika **uznala príslušnosť** Výboru OSN pre práva dieťaťa prijať a posúdiť oznámenia podľa protokolu

Podľa ustanovenia čl. 2 protokolu má výbor pri svojom postupe v prvom rade hľadiť na tri základné princípy:

- 1. princíp najlepšieho záujmu dieťaťa,**
- 2. princíp rešpektovania práv dieťaťa,**
- 3. princíp vypočutia názoru dieťaťa (participačný princíp).**

15

Všeobecný komentár č. 14 (2013) o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho alebo jej najlepšieho záujmu (*General comment No. 14 - 2013 on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration*)

16

Tézy Všeobecného komentára č. 14:

Bod 14: Všetky súdne a správne rozhodnutia týkajúce sa detí majú demonštrovať, že najlepší záujem dieťaťa je ich prvoradým hľadiskom. Sem patrí aj opis, akým spôsobom sa najlepšie záujmy dieťaťa skúmajú a hodnotia a aká váha sa im pripisuje pri rozhodovaní

=) nové ustanovenie má byť **check list pre sudcov a sudkyne!**

17

Tézy Všeobecného komentára č. 14:

•*Bod 15: Pre zabezpečenie súladu s Dohovorom by mali zmluvné štáty v prípade potreby, novelizácie domácej legislatívy a ďalších prameňov práva postupovať tak, aby zahŕňali článok 3 ods.1 a zabezpečili zavedenie požiadavky na prednostné zohľadnenie najlepšieho záujmu dieťaťa do vnútroštátnych zákonov a predpisov,*

18

Tézy Všeobecného komentára č. 14:

- *Bod 50: Výbor považuje za **užitočné** pripraviť nevyčerpávajúci a nehierarchický zoznam prvkov, ktoré by rozhodujúci činitelia a mohli by sa začleniť do posúdenia najlepšieho záujmu dieťaťa.*

19

Tézy Všeobecného komentára č. 14:

- ***Nevyčerpávajúci (demonštratívny)** =) je možné ísť aj ďalej a zvažovať faktory relevantné pre konkrétne okolnosti jednotlivého dieťaťa alebo skupinu detí.*
- ***nehierarchický** zoznam prvkov*
- *rozhodujúce prvky*
- *zoznam by mal slúžiť ako konkrétne usmernenie, ale zároveň byť **pružný**.*

20

Legislatívny vzor

Kindeswohl § 138 ABGB

21

Kindschafts- und Namensrechts-
Änderungsgesetz 2013 –
KindNamRÄG 2013 z 11.1.2013

účinnosť od 1.2.2013

***BERÜCKSICHTIGUNG DES
KINDESWOHLS § 138 ABGB***

22

§ 138 ABGB: Kindeswohl

Wichtige Kriterien bei der Beurteilung des Kindeswohls sind **insbesondere**

1. eine angemessene Versorgung, insbesondere mit Nahrung, medizinischer und sanitärer Betreuung und Wohnraum, sowie eine sorgfältige Erziehung des Kindes;
2. die Fürsorge, Geborgenheit und der Schutz der körperlichen und seelischen Integrität des Kindes;
3. die Wertschätzung und Akzeptanz des Kindes durch die Eltern;

23

4. die Förderung der Anlagen, Fähigkeiten, Neigungen und Entwicklungsmöglichkeiten des Kindes;
5. die Berücksichtigung der Meinung des Kindes in Abhängigkeit von dessen Verständnis und der Fähigkeit zur Meinungsbildung;
6. die Vermeidung der Beeinträchtigung, die das Kind durch die Um- und Durchsetzung einer Maßnahme gegen seinen Willen erleiden könnte;

24

7. die Vermeidung der Gefahr für das Kind, Übergriffe oder Gewalt selbst zu erleiden oder an wichtigen Bezugspersonen mitzuerleben;

8. die Vermeidung der Gefahr für das Kind, rechtswidrig verbracht oder zurückgehalten zu werden oder sonst zu Schaden zu kommen;

9. verlässliche Kontakte des Kindes zu beiden Elternteilen und wichtigen Bezugspersonen sowie sichere Bindungen des Kindes zu diesen Personen;

25

10. die Vermeidung von Loyalitätskonflikten und Schuldgefühlen des Kindes;

11. die Wahrung der Rechte, Ansprüche und Interessen des Kindes sowie

12. die Lebensverhältnisse des Kindes, seiner Eltern und seiner sonstigen Umgebung.

26

**Výber z dôvodovej správy novely
*Kindschafts- und Namensrechts-
Änderungsgesetz 2013 –
KindNamRÄG 2013)***

- prominentné zaradenie ustanovenia v ABGB (§ 138)
- do novely (§ 178a – v užšom rozsahu)
- všeobecne platné: právo styku, starostlivosť, východné opatrenia, adopcia

27

- Kritéria nie sú usporiadané hierarchicky (bez prednosti niektorého z nich)
- Kritéria sa posudzujú a vážia v konkrétnom prípade (otázke) samostatne
- Výpočet nemožno považovať za fixný (absolútny) predpis spôsobu vedenia rodinného života medzi rodičom a dieťaťom => **privátna autonómia rodinného života**

28

- *Kindeswohl* je právny atribút, ktorého znaky komplexne posúdi súd
- Pri posudzovaní sú významné pedagogické a pedopsychologické aspekty
- Záujem dieťaťa je „*flexibilný atribút špecifickej a modifikovateľnej konštelácie osobnostných a sociálnych faktorov ochrany a rizika pre dieťa*“
(cit:Dettenborn/Walter,Familienrechtspsychologie [2002] 59 ff.)

29

Dôvodová správa k osobitnej časti:
„Pre rozmanitosť života dieťaťa nie je možné definovať záujem dieťaťa. Z tohto dôvodu je uzatvorený výpočet faktorov záujmu dieťaťa nemožný. Niektoré faktory, ktoré sú dôležité pri posudzovaní záujmu dieťaťa je však možné v zákone vypočítať. Pôjde o faktory, ktoré môžu rodičom, osobám zúčastneným na rozhodovaní o dieťati a v neposlednom rade súdu pomôcť zodpovedať otázku záujmu dieťaťa.

30

the best interest of child =) je vyjadrením záruky a výkladu iných v Dohovore o právach dieťaťa zakotvených práv a zároveň sa mu pripisuje **rozhodujúca úloha pri posudzovaní kolízie jednotlivých práv dieťaťa**

nemá byť konkurenciou vo vzťahu k iným právam, práve naopak, **má zabezpečiť plné a účinné aplikovanie iných práv.**

31

Vybrané kritéria záujmu dieťaťa z ABGB do zákona o rodine

32

- V základných zásadách sa za článok 4 vkladá článok 5, ktorý znie:
- „**Čl. 5**

Záujem maloletého dieťaťa **je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní** vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje **najmä**

33

Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje **najmä**

*Wichtige Kriterien bei der Beurteilung des Kindeswohls sind **insbesondere***

34

a) úroveň starostlivosti o dieťa

35

- Starostlivosť =) všetky aspekty telesného rozvoja dieťaťa
- Primeranosť starostlivosti sa posudzuje podľa možností rodiny

36

b) bezpečie dieťaťa ako aj bezpečie prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava

37

c) ochrana dôstojnosti, duševnej, telesnej a citovej integrity dieťaťa

38

d) ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do dôstojnosti, duševnej, telesnej a citovej integrity osoby, ktorá je dieťaťu blízkou osobou

39

- právo dieťaťa nežiť v násilníckej atmosfére (*Recht auf Gewaltfreies Umfeld*)
- Právo dieťaťa nezažívať násilie na osobe, ku ktorej má vytvorenú vzťahovú väzbu

40

čiastočná predbežná ratifikácia
Dohovoru Rady Európy o predchádzaní
násiliu na ženách a domácemu násiliu
a o boji proti nemu

Článok 31 - Poručníctvo, práva styku a bezpečnosť

- 1. Zmluvné strany prijímú potrebné legislatívne alebo iné opatrenia na zabezpečenie toho, aby pri určovaní poručníctva a práv na návštevu detí boli vzaté do úvahy akékoľvek závažné incidenty násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru.
- 2. Zmluvné strany prijímú potrebné legislatívne alebo iné opatrenia, aby zabezpečili, že uplatňovanie akýchkoľvek návštevnych a poručníckych práv neohrozí práva a bezpečnosť obete alebo detí.

41

**e) podmienky na zachovanie identity
dieťaťa a na rozvoj schopností
a vlôh dieťaťa,**

42

**f) názor dieťaťa a jeho možné
vystavenie konfliktu lojality a
následnému pocitu viny**

43

- povinnosť rodičov vo svojom správaní eliminovať situáciu, kedy sa dieťa dostane do konfliktu lojality k oboj rodičom
- Zabránenie, aby dieťa na základe správania rodičov malo možnosť pociťovať vinu za správanie iných (t.j. správanie mimo sféry jeho možností ho ovplyvniť)

44

**g) podmienky pre vytváranie a rozvoj
vzťahových väzieb s obidvomi
rodičmi, súrodencami a s inými
blízkymi osobami**

45

- prízvukovať potrebu podpory pevnej vzťahovej väzby s rodičmi ale i s inými osobami (súrodenci, starí rodičia a pod.)
- sociálny a psychologický význam vzťahovej väzby - prof. Jozef Mikloško

46

**g) využitie možných prostriedkov na zachovanie rodinného prostredia dieťaťa, ak sa zvažuje zásah do rodičovských práv a povinností
=> zvýraznenie princípu ultima ratio zásahov**

47

ZÁKLADNÉ PRINCÍPY INTERVENCIÍ

stručný exkurz

48

PRINCÍP ULTIMA RATIO

- riadne nevykonávanie rodičovských povinností => ohrozenie práv dieťaťa

49

PRINCÍP ULTIMA RATIO

Ústavný súd ČR (sp. Zn.: IV. ÚS 2244/09-5 z 20.6.2010): väzba medzi matkou a dieťaťom je jedným z prvoradých predpokladov vývoja ľudského jedinca. Porušenie tejto najprirodzenejšej ľudskej väzby je zákonom umožnené len v prípade absolútnej absencie starostlivosti či jej úplnej nedostatočnosti, a to len vtedy ak je dieťa ohrozené.

50

PRINCÍP ZÁKONNOSTI

Európsky súd pre ľudské práva a slobody:

V prípade, že dieťa je na základe rozhodnutia štátneho orgánu odlúčené od rodiny rezultuje z ustanovenia čl. 8 ods. 1 Európskeho dohovoru povinnosť, aby dôvody a okolnosti odlúčenia spĺňali **jasne stanovené predpoklady** (porovnaj prípad **Scozzari a Giunta proti Taliansku** - rozhodnutie z 13. júla 2000).

51

§ 38 ods. 4 ZR: *Ak rodič zneužíva svoje rodičovské práva a povinnosti najmä týraním, zneužívaním,*

§ 54 ods. 2 ZR: *Súd môže nariadiť ústavnú starostlivosť **len vtedy**, ak výchova maloletého dieťaťa je vážne ohrozená alebo vážne narušená a iné výchovné opatrenia neviedli k náprave **alebo** ak rodičia nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o maloleté dieťa z iných vážnych dôvodov a maloleté dieťa nemožno zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti.*

52

§ 75a OSP: *Ak sa ocitne maloleté dieťa bez akejkoľvek starostlivosti alebo ak je jeho život, zdravie alebo priaznivý vývoj vážne ohrozený alebo narušený, súd*

53

ODÔVODNENIE ROZHODNUTIA

=) *Povinnosť súdu dostatočne odôvodniť svoje rozhodnutie je procesnoprávny, ústavnoprávny a ľudskoprávny záväzok.*

=) *základnou podmienkou legitimacy rozhodnutia*

54

§ 157 ods. 2 OSP: „V odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.“

55

Ústavný súd SR k obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uviedol, že „okrem prístupu k súdu sa čl. 46 ods. 1 ústavy priznáva aj **určitá kvalita súdneho konania, inak povedané, spravodlivý proces**. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhadu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru. Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť.“^[1]

^[1] rozhodnutie I. ÚS SR č. 108/07.

56

=) **riadne a výstižné odôvodnenie rozhodnutia má slúžiť ako zaručený (dobrý) zdroj informácií o dieťati pre sociálneho pracovníka a viesť k sanácii rodinných väzieb!**

=) **základ pre**

- a) opatrenia zamerané na úpravu rodinných pomerov v prirodzenom rodinnom prostredí, plán sociálnej práce s rodinou dieťaťa, sledovanie psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu dieťaťa (§ 32 ods. 3 z. 305).

57

=) **základ pre**

- b) orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately najmenej raz za šesť mesiacov predkladá súdu správu o účinkoch opatrení, ktoré boli prijaté na odstránenie dôvodov, pre ktoré bola nariadená ústavná starostlivosť, a informuje súd o možnostiach zrušenia ústavnej starostlivosti alebo zverenia dieťaťa do osobnej starostlivosti inej fyzickej osoby než rodiča, pestúnskej starostlivosti alebo o možnosti osvojenia (§ 32 ods. 5 z. 305).

58

Stručný prieskum rozhodovacej činnosti súdov => najčastejšie dôvody pre nariadenie ústavnej starostlivosti:

Zistenia:

- a) kumulácia viacerých dôvodov
- b) nejednotná terminológia (*nevhodné podmienky pre výchovu, neschopnosť výchovy rodičov*)
- c) často sociálne dôvody – **druhý najčastejší dôvod nariadenia ústavnej starostlivosti!!**

59

niektoré prípady: subsumovanie „nevyhovujúcich bytových podmienok“ pod pojem „...*rodičia nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť*“.

§ 54 ods. 2 ZR: Za vážne ohrozenie alebo vážne narušenie výchovy maloletého dieťaťa sa **nepovažujú nedostatočné bytové** pomery alebo majetkové pomery rodičov maloletého dieťaťa.

60

**Rozhodnutie ESLP vo veci
Wallová a Walla proti ČR zo dňa
26.10.2006**

61

Skutkový stav: došlo k nariadeniu ústavnej starostlivosti nad piatimi deťmi manželov z dôvodu nevyhovujúceho bývania a materiálnych problémov.

ESLP zistil, že deti neboli vystavené násiliu, zlému zaobchádzaniu, sexuálnemu zneužívaniu, nebol zistený nedostatok zo strany rodičov, nevhodný psychický stav rodičov či nedostatky v ich citových a výchovných schopnostiach.

62

- =) nariadenie ústavnej starostlivosti len z dôvodov nevyhovujúcich bytových podmienok je porušením práva sťažovateľov a rodinný život podľa čl. 8 Eur. Dohovoru.
- =) zásah do rodinného života je legitímny len ak je **nevyhnutný** v demokratickej spoločnosti (čl. 8 ods. 2)
- =) možnosť umiestniť dieťa do prostredia vhodnejšieho pre jeho výchovu nemôže sama o sebe odôvodňovať jeho násilné odňatie biologickým rodičom

63

- =) nedostatky vo výchove mohli vnútroštátne orgány zhojiť pomocou **iných prostriedkov** než úplným rozdelením rodiny, čo je zjavne najradikálnejším riešením, ktoré možno použiť pri najzávažnejších spôsoboch.

§ 10 a nasl. zákona č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele o zmene a doplnení niektorých zákonov => **opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na predchádzanie vzniku krízových situácií v rodine**

§ 32 ods. 2: Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v spolupráci so zariadením na výkon rozhodnutia súdu, s obcou a akreditovaným subjektom, ktorý vykonáva opatrenia zamerané na úpravu rodinných pomerov v prirodzenom rodinnom prostredí, vypracúva **plán sociálnej práce s rodinou dieťaťa**, ktorého súčasťou je sledovanie psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu dieťaťa.

64

Smernica OSN o náhradnej starostlivosti:
*nedostatok finančných či materiálnych zdrojov
alebo podmienky, ktoré z nich priamo alebo
nepriamo vyplývajú, by sa nikdy nemali stať
jediným odôvodnením k odoberaniu dieťaťa*

65

**Rozhodnutie ESLP vo veci
Kützner proti Nemecku zo dňa
10.7.2002**

66

=) ako náhle je preukázaná existencia rodinného vzťahu, musí štát v zásade konať tak, aby sa tento vzťah mohol rozvíjať a prijať vhodné opatrenia za účelom zlúčenia rodiča s dieťaťom

67

Rozhodnutie ESLP vo veci Havelka a ostatní proti ČR zo dňa 21.6.2007

68

rozhodnutie **ESLP** vo veci **Havelka a ostatní proti ČR** zo dňa **21.6.2007**

Skutkový stav: trom deťom sťažovateľa bola nariadená ústavná starostlivosť. Podľa kurately otec detí nedostatočne spolupracoval so sociálnymi pracovníčkami, mal sklony ku alkoholizmu a hrozilo celej rodine vyst'ahovanie z bytu z dôvodu neplatenia nájmu. Zhoršujúca sa ekonomická a majetková situácia sťažovateľa viedla k vypnutiu elektriny a vody. Deti boli vyňaté predbežným opatrením a následne umiestnenie do zariadenia ústavnej výchovy.

69

- =) **ESLP**: porušenie práva na rodinný život z dôvodu nepreukázania nevyhnutnosti!
- =) **nedostatočná spolupráca rodičov s orgánom soc. práv** starostlivosti nemá byť úplne rozhodujúca skutočnosť pre nariadenie ústavnej starostlivosti; taktiež to orgány nezbavuje povinnosti uplatniť prostriedky, ktoré by umožnili zachovanie rodinného vzťahu
- =) nie je vhodné uprednostňovať materiálne podmienky nad emocionálnym zázemím rodiny

70

Iný odkaz rozhodnutia:

=) *je poľutovania hodné, že orgán sociálnoprávnej ochrany, ktorý podal návrh na nariadenie ústavnej starostlivosti, bol ustanovený ako opatrovník deťom*

Vplyv rozhodnutia **ESLP** na judikatúru v ČR:

- a) Mestský súd v Prahe (17Co151/2004): vyzval súd prvého stupňa, ktorý dieťa zveril do ústavnej starostlivosti, aby tomuto dieťaťu určil nového opatrovníka, keďže „*je nevhodné a kontraproduktívne, aby túto úlohu plnil ten, kto podal návrh na začatie konania*“.
- b) plné uznanie rozh. *Havelka* Ústavným súdom ČR

71

1. téza ZÁKLADNÉ ZÁSADY ZÁKONA O RODINE

72

- V základných zásadách **článku 3** sa za prvú vetu vkladá nová veta, ktorá znie:
- „Spoločnosť uznáva, že pre všestranný a harmonický vývin dieťaťa je najvhodnejším prostredie rodiny tvorenej otcom a matkou dieťaťa .“.

73

2. téza
POSILNENIE ROVNOCENNÉHO
RODIČOVSTVA

74

- V základných zásadách článku 4 sa na konci pripája táto veta:
- „Rodičovské práva a povinnosti patria **súčasne obom rodičom.**“.

=) striedavá osobná starostlivosť (alternatívne riešenie k radikálnym návrhom otcovských organizácií!!)

75

- § 25 ods. 4 znie:
- „Ak jeden z rodičov opakovane bez predchádzajúcej dohody s druhým rodičom nedodržiava úpravu styku podľa ods. 1 alebo 2 a to tým, že maří styk druhého rodiča s maloletým dieťaťom, alebo iným vážnym spôsobom bráni druhému rodičovi udržiavať jeho vzťah s maloletým dieťaťom súd môže aj bez návrhu zmeniť rozhodnutie o osobnej starostlivosti.“.

76

„bez predchádzajúcej dohody“

=) **platná** modifikovateľnosť dohodou možná

§ 24 ods. 3: *Rozhodnutie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností možno nahradiť dohodou rodičov. Dohoda musí byť schválená súdom, **inak je nevykonateľná.***

77

Rozšírenie skutkovej podstaty o **bránenie udržiavania vzťahu**

=) vážny spôsob bránenia!

=) otázka spôsobilého titulu na výkon rozhodnutia o výchove maloletých podľa šiestej časti OSP (najmä § 272–273d).

78

- V § 35 sa vkladá druhá veta, ktorá znie:
- „Podstatnou vecou súvisiacou s výkonom rodičovských práv a povinností je aj odsťahovanie sa maloletého dieťaťa z okresu, v ktorom má maloleté dieťa bydlisko do iného okresu v Slovenskej republike, ak toto odsťahovanie podstatne sťaží rodičovi styk s maloletým dieťaťom.

79

- Za podstatné sťaženie styku podľa predchádzajúcej vety sa spravidla nepovažuje odsťahovanie sa dieťaťa do okresu susediaceho s okresom, v ktorom má dieťa bydlisko pričom okresom sa rozumie aj územie hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislava a územie mesta Košice.“

80

3. téza

Úprava výkonu rodičovských práv a povinností a úprava styku v ďalších prípadoch

81

- § 36 ods. 1: Rodičia maloletého dieťaťa, **ktorí spolu nežijú**, môžu sa kedykoľvek dohodnúť o úprave výkonu ich rodičovských práv a povinností. Ak sa nedohodnú, súd môže aj bez návrhu upraviť výkon ich rodičovských práv a povinností, najmä určí, ktorému z rodičov zverí maloleté dieťa do osobnej starostlivosti. Ustanovenia § 24, 25 a 26 sa použijú primerane.

82

4. téza

Styk dieťaťa aj s blízkymi osobami v iných prípadoch ako len po zániku manželstva

83

- V § 36 ods. 1 sa za druhú vetu vkladá táto veta:

„Ak je to potrebné v záujme maloletého dieťaťa a ak to vyžadujú pomery v rodine, súd môže upraviť styk dieťaťa aj s blízkymi osobami.6)“.

=) § 36 ods. 1 posledná veta odkazuje na § 24, 25 a 26 ???

84

5. téza
Zmena konceptu
výchovných opatrení

85

**Tzv. nepobytové výchovné opatrenie (§ 37
ods. 2 písm. d):**

..... alebo inému odbornému poradenstvu v
špecializovaných zariadeniach.

=) neexistencia pojmu špecializované
zariadenie v zákone 305!

86

Tzv. pobytové výchovné opatrenie (§ 37 ods. 3 písm. b):

Nový typ opatrenia:

.... zabezpečenia odbornej pomoci
maloletému dieťaťu alebo na účely úpravy
rodinných a sociálnych pomerov
maloletého dieťaťa pobyt v zariadení
najdlhšie na šesť mesiacov

87

Tzv. pobytové výchovné opatrenie (§ 37 ods. 3 písm. c):

Nový typ opatrenia:

.... a iných závislostí pobyt

88

6. téza

Všeobecné splnomocnenie pre súdy za účelom naplnenia výchovného opatrenia

89

Nový § 37 ods. 4:

Súd môže

- **rodičom** dieťaťa,
- **osobám**, ktorým bolo maloleté dieťa zverené do náhradnej starostlivosti podľa § 45 alebo 48,
- **budúcim osvojiteľom**, ktorým bolo maloleté dieťa zverené do starostlivosti podľa § 103,
- **osvojiteľom**
- **poručníkovi, ktorý sa o maloleté dieťa osobne stará**

90

7. téza

Tzv. nepobytové výchovné opatrenie nie je podmienené tzv. pobytovým výchovným opatrením

91

Nový § 37 ods. 5:

Súd môže výchovné opatrenie podľa odseku 3 uložiť, aj keď jeho uloženiu nepredchádzalo výchovné opatrenie podľa odseku 2 ak je to v záujme maloletého dieťaťa.“.

92

8. téza

Všeobecné splnomocnenie pre súdy za účelom naplnenia výchovného opatrenia

93

Nový § 37 ods. 4:

Súd môže

- **rodičom** dieťaťa,
- **osobám**, ktorým bolo maloleté dieťa zverené do náhradnej starostlivosti podľa § 45 alebo 48,
- **budúcim osvojiteľom**, ktorým bolo maloleté dieťa zverené do starostlivosti podľa § 103,
- **osvojiteľom**
- **poručníkovi, ktorý sa o maloleté dieťa osobne stará**

94

a) uložiť povinnosť spolupracovať so

- zariadením,
- orgánom sociálnoprávnej ochrany detí,
- obcou,
- neštátnym subjektom

95

b) uložiť konkrétnu povinnosť na zabezpečenie účelu výchovného opatrenia alebo na zabezpečenie úpravy rodinných a sociálnych pomerov maloletého dieťaťa počas výkonu výchovného opatrenia podľa odseku 2 alebo odseku 3

96

§ 37 ods. 5: Súd sleduje vykonávanie výchovných opatrení najmä v súčinnosti s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí, obcou, **neštátnym subjektom** a s príslušným zariadením, ak je v ňom maloleté dieťa umiestnené.

97

**Výchovné opatrenia voči
trestne nezodpovedným
deťom ??? úvaha**

98

V § 37 ods. 1 sa na konci pripája táto veta:
„Prokurátor **podá** súdu návrh na uloženie výchovného opatrenia alebo ochrannej výchovy podľa osobitného zákona, ak dieťa, ktoré pre nedostatok veku nie je trestne zodpovedné, spáchalo čin inak trestný.6a)“.

„§ 38 sa dopĺňa odsekom 5, ktorý znie:
„(5) Návrh na obmedzenie výkonu rodičovských práv podľa odseku 2 a návrh na pozbavenie výkonu rodičovských práv podľa odseku 4 **môže podať aj prokurátor.**“.“.

99

Trestný zákon v znení neskorších predpisov:

(1) Ak osoba, ktorá **dovršila dvanásť rok** svojho veku a je mladšia ako **štrnásť rokov**, spáchala niektorý čin, za ktorý tento zákon dovoľuje uložiť trest odňatia slobody **na doživotie**, súd jej **uloží** v občianskoprávnom konaní ochrannú výchovu.

(2) Ak osoba, ktorá pre nedostatok veku nie je trestne zodpovedná, spáchala čin, ktorý je inak trestným činom, môže jej súd uložiť v občianskoprávnom konaní ochrannú výchovu, ak je to potrebné na zabezpečenie jej riadnej výchovy alebo niektoré výchovné opatrenie podľa osobitného zákona.“

100

9. téza

**Upevnenie práva dieťaťa
vyjadriť samostatne svoj
názor a vyjadrovať ho
slobodne vo všetkých veciach**

101

Nový § 43 ods. 1:

**Maloleté dieťa má právo vyjadrovať svoj
názor slobodne vo všetkých veciach,
ktoré sa ho týkajú.**

Zosúladenie s čl. 12 Dohovor o právach
dieťaťa

=) nositeľom práva „vyjadriť samostatne svoj
názor“ je bez ohľadu na vek a rozumovú
vypelost' !!!

102

VŠEOBECNÝ KOMENTÁR č. 12 (2009)

k právu dieťaťa byť vypočuté:

(v) „Pričom sa názorom detí musí venovať náležitá pozornosť na základe ich veku a úrovne vyspelosti“

- Názory dieťaťa **sa musí venovať** „náležitá pozornosť na základe ich veku a úrovne vyspelosti“. Toto slovné spojenie odkazuje na schopnosť dieťaťa, ktorú je potrebné posúdiť na to, aby bolo možné jeho názory zodpovedajúco zvážiť, alebo aby mu bolo možné vysvetliť, akým spôsobom jeho názory ovplyvnili výsledok procesu.

103

10. téza

**Diskvalifikácia z predpokladu
vykonávania náhradnej
osobnej starostlivosti**

104

Pre posúdenie spôsobilosti zabezpečiť dieťaťu riadne výchovné prostredie zákon ukladá záujemcovi naplnenie minimálne nasledujúcich predpokladov:

- musí mať trvalý pobyt na území Slovenskej republiky,
- musí mať spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu,
- musí mať osobné predpoklady, najmä zdravotné, osobnostné a morálne na výkon tejto funkcie,

105

- musí spôsobom svojho života a života osôb, ktoré s ním žijú v domácnosti, **zaručovať, že bude náhradnú osobnú starostlivosť vykonávať v záujme maloletého dieťaťa.**

Novela: Osoba, ktorá nezabezpečuje osobnú starostlivosť o jej maloleté dieťa z dôvodu, že jej bolo zo starostlivosti odňaté rozhodnutím súdu, **nesplňa predpoklad vykonávania náhradnej osobnej starostlivosti v záujme dieťaťa.**

11. téza
Uvoľnenie predpokladu
vykonávania náhradnej
osobnej starostlivosti –
podmienka trvalého pobytu

107

Pre posúdenie spôsobilosti zabezpečiť dieťaťu riadne výchovné prostredie zákon ukladá záujemcovi naplnenie minimálne nasledujúcich predpokladov:

- musí mať **trvalý pobyt na území Slovenskej republiky**

.....

108

V prípade, že sa maloleté dieťa má zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti

- starého rodiča alebo
- súrodenca maloletého dieťaťa,

sa splnenie podmienky trvalého pobytu na území Slovenskej republiky **nevyžaduje** za predpokladu, že starý rodič alebo súrodenec maloletého dieťaťa má evidovaný **trvalý pobyt alebo iný obdobný pobyt na území členského štátu Európskej únie, ktorý je viazaný záväzným aktom Európskej únie**“.

109

Brusell IIa: Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 19/zv. 6) v platnom znení).“.

- Postup podľa čl.: 56 Umiestnenie dieťaťa v inom členskom štáte

110

13. téza

Zmena platobného miesta pri výživnom - náhradná osobná starostlivosť

111

Súd pri rozhodovaní o zverení maloletého dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti určí rodičom alebo iným fyzickým osobám povinným poskytovať maloletému dieťaťu výživné rozsahu ich vyživovacej povinnosti a súčasne im uloží povinnosť, aby výživné maloletého dieťaťa zvereného do náhradnej osobnej starostlivosti poukazovali počas trvania náhradnej osobnej starostlivosti najdlhšie však do dovŕšenia plnoletosti dieťaťa **úradu práce, sociálnych vecí a rodiny; po dovŕšení plnoletosti tohto dieťaťa sú rodičia povinní poukazovať výživné k rukám dieťaťa.**

112

Problém cezhraničného výživného:

Ak je osobou, ktorej je maloleté dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti **starý rodič alebo súrodenec maloletého dieťaťa podľa § 45 ods. 1 štvrtej vety**, súd rodičom alebo iným fyzickým osobám povinným poskytovať tomuto dieťaťu výživné uloží **povinnosť, aby výživné poukazovali osobe, ktorej bolo maloleté dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti.**

113

14. téza

**Pravidelné hodnotenie
náhradnej osobnej
starostlivosti (kvalita
starostlivosti o dieťa)**

114

Súd najmenej **raz za šesť mesiacov** zhodnotí najmä v súčinnosti s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí výkon náhradnej osobnej starostlivosti a to najmä kvalitu starostlivosti o dieťa v náhradnej osobnej starostlivosti a **skutočnosť či rodičia môžu prijať maloleté dieťa do osobnej starostlivosti.**

115

15. téza
**Nový dôvod zániku náhradnej
osobnej starostlivosti**

116

Zánik náhradnej osobnej starostlivosti:

V § 47 ods. 2

**Súd zruší náhradnú osobnú starostlivosť
..... ak bez súhlasu súdu premiestni
maloleté dieťa do cudziny na dobu
dlhšiu ako jeden mesiac**

117

16. téza

**Diskvalifikácia z predpokladu
vykonávania pestúnskej
starostlivosti**

118

Pestúnom sa môže stať len fyzická osoba s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, ktorá má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, osobné predpoklady, najmä zdravotné, osobnostné a morálne, je zapísaná do zoznamu žiadateľov o pestúnsku starostlivosť podľa osobitného predpisu¹⁰ a spôsobom svojho života a života osôb, ktoré s ňou žijú v domácnosti, zaručuje, že bude pestúnsku starostlivosť **vykonávať v záujme maloletého dieťaťa.**

119

Novela: Osoba, ktorá nezabezpečuje osobnú starostlivosť o jej maloleté dieťa z dôvodu, že jej bolo zo starostlivosti odňaté rozhodnutím súdu, **nesplňa predpoklad vykonávania pestúnskej starostlivosti v záujme dieťaťa.**

120

17. téza
Zmena platobného miesta pri
výživnom - pestúnka
starostlivosť

121

Súd rozhodne ..... počas trvania pestúnkej starostlivosti, najdlhšie však do dosiahnutia plnoletosti tohto diet'at'a úradu práce, sociálnych vecí rodiny; po dovršení plnoletosti diet'at'a sú rodičia povinní poukazovať výživné k rukám diet'at'a.

122

18. téza
**Nový dôvod zániku pestúnskej
starostlivosti**

123

„alebo ak bez súhlasu súdu vyst'ahuje
maloleté dieťa do cudziny“.

124

19. téza
Zapieranie otcovstva

125

Zapieranie otcovstva podľa
I.domnienky otcovstva
po náleze ÚS SR PL. ÚS 1/2010-
57

126

„**zrušený** § 86 ods. 1: Manžel môže do troch rokov odo dňa, keď sa dozvie, že sa jeho manželke narodilo dieťa, zaprieť na súde, že je jeho otcom.

„**návrh** § 86 ods. 1: Manžel môže do troch rokov, odo dňa, keď sa dozvie o **skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich**, že je otcom dieťaťa, ktoré sa narodilo jeho manželke, zaprieť na súde, že je jeho otcom.

127

„**návrh** § 86 ods. 3: Ak je to v záujme dieťaťa a ak **uplynula manželovi lehota ustanovená** na zapretie otcovstva podľa odseku 1, môže súd na návrh manžela rozhodnúť o prípustnosti zapretia otcovstva. V tomto konaní musí byť maloleté dieťa zastúpené kolíznym opatrovníkom.

128

ESLP: rešpektovanie súkromného života vyžaduje, aby biologická a spoločenská realita prevažovala nad právnymi domnienkami, ktoré sa uplatňujú napriek zistenej realite

Avšak: judikatúra sledujúca cieľ zabezpečenia právnej istoty a ochrany záujmov dieťaťa, vychádza z ustáleného princípu, že zavedenie lehôt pre začatie konania o zapretie otcovstva je legitímne a ospravedlniteľné.

129

Tieto lehoty však majú byť ustanovené tak, aby boli „rozumné“ a aby v skutočnosti nespôsobili úplné odňatie možnosti zaprieť otcovstvo, ako to bolo napríklad v prípade *Shofman proti Rusku* (rozhodnutie z 24. novembra 2005).

130

20. téza
Fiktívne manželstvá cudzincov

131

SR

=) neexistuje občianskoprávna
sankcia t.j. sankcia neplatnosti

ALE

administratívnoprávny postih!!

132

- Policajný útvar môže administratívne vyhostiť štátneho príslušníka tretej krajiny, ak uzavrel účelové manželstvo

§ 82 ods. 1 písm. f) zákona č. 404/2011 o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

133

NEDOSTATKY PREJAVU VÔLE

vyhlásenie o uzavretí manželstva musí byť urobené

- **slobodne**
- **vážne**
- **určito**
- **zrozumiteľne**

134

- § 14 sa vkladá § 14a, ktorý znie:
- „(1) Manželstvo je neplatné, ak vyhlásenie o uzavretí manželstva bolo **urobené len za účelom získania štátneho občianstva Slovenskej republiky alebo udelenia pobytu na území Slovenskej republiky.**

135

Alternatívne skutková podstata podľa BGB

136

NEMECKO:

§ 1314 ods. 2 Lit. 5 BGB

Manželstvo môže byť vyhlásené za neplatné ak si obaja manželia boli pri uzatváraní manželstva vedomí toho, že nechcú plniť povinnosť uvedenú v § 1353 ods. 1 t.j. viesť spoločnú manželskú domácnosť

137

RAKÚSKO: § 23 EheG

manželstvo je neplatné ak bolo uzatvorené výlučne alebo v prevažnej miere za účelom, aby žena niesla priezvisko muža alebo získala jeho štátne občianstvo (§ 23)

138

- (2) O tom, že manželstvo je neplatné podľa odseku 1, súd rozhodne na návrh ktoréhokoľvek manžela alebo na návrh **generálneho prokurátora**. Právo manžela a generálneho prokurátora podať návrh na začatie konania o neplatnosti manželstva podľa odseku 1 **zanikne uplynutím jedného roka odo dňa, keď sa o dôvodoch neplatnosti manželstva podľa odseku 1 dozvedel**. Generálny prokurátor môže podať návrh do troch rokov od uzavretia manželstva.“.

139

Medzištátne rodičovské únosy detí

Zmena Občianskeho súdneho poriadku a zákona o rodine

140

- ❑ Podrobnejšia úprava konania o návrat maloletého dieťaťa do cudziny vo veci neoprávneného premiestnenia alebo zadržania

141

Cieľ: rešpektovanie

- a) medzinárodného záväzku - Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí (ozn.č. 119/2001 Z.z.), nariadenie Brusel IIa
- b) najlepšieho záujmu dieťaťa

142

- ❑ konanie spravidla skončiť do **6 týždňov**, okrem dôvodov hodných osobitného zreteľa

143

Dve **základné otázky** konania posúdenie či

1. premiestnenie alebo zadržanie dieťaťa je neoprávnené a
2. je daný niektorý z dôvodov na nevrátenie dieťaťa (najlepší záujem dieťaťa)

Pozor! nie je posudzovať úpravu rodičovských práv a povinností (u koho má dieťa byť v osobnej starostlivosti)

144

Vylúčenie **mimoriadnych opravných prostriedkov** =) zabránenie neprimeranému predlžovaniu konania a popretiu zmyslu a cieľov dohovoru a nariadenia Brusel IIa.

145

Možnosť súdu prijať **vhodné opatrenia** k zabezpečeniu podmienok pre návrat dieťaťa napr.

súdny dohľad nad pohybom dieťaťa na území štátu,

zabránenie dieťaťu opustiť územie štátu bez súhlasu súdu (napr. odovzdanie cestovného dokladu dieťaťa súdu).

146

Možnosť súdu rozhodnúť aj o **dočasnej úprave styku žalobcu s dieťaťom**

147

Možnosť súdu pri rozhodnutí o návrate tento podmieniť plnením primeraných záruk

148

Zmena zákona o rodine => otázka únosov zo SR do cudziny

=> kedy **už** dochádza k neoprávnenému premiestneniu dieťaťa pod jurisdikciou súdov v SR do cudziny?

149

DNES: § 35

Rozhodovanie súdu pri nezhode rodičov

Ak sa rodičia nedohodnú o podstatných veciach súvisiacich s výkonom rodičovských práv a povinností, najmä o **vyst'ahovaní maloletého dieťaťa do cudziny**, o správe majetku maloletého dieťaťa, o štátnom občianstve maloletého dieťaťa, o udelení súhlasu na poskytovanie zdravotnej starostlivosti a o príprave na budúce povolanie, rozhodne na návrh niektorého z rodičov súd.

150

§ 35

Rozhodovanie súdu pri nezhode rodičov

Ak sa rodičia nedohodnú o podstatných veciach súvisiacich s výkonom rodičovských práv a povinností, najmä o **zmene bydliska maloletého dieťaťa do cudziny**, o správe majetku maloletého dieťaťa, o štátnom občianstve maloletého dieťaťa, o udelení súhlasu na poskytovanie zdravotnej starostlivosti a o príprave na budúce povolanie, rozhodne na návrh niektorého z rodičov súd.

151

=) NEJASNOSŤ OBSAHU POJMU „vyst’ahovanie“

=) dočasne odst’ahovanie (prázdninové) =)
predčasné podávanie žiadostí o návrat

=) zmena bydliska = zmena obvyklého pobytu
dieťaťa

152

**=) PRESNEJŠIE ZÁSADY DOHODY
RODIČOV (nový ods. 2 § 35):**

1. premiestnenie maloletého dieťaťa do cudziny rodičom na dobu kratšiu ako 2 mesiace nevyžaduje súhlas druhého rodiča.
2. rodič má povinnosť druhého rodiča o vycestovaní informovať.

153

=) DOMNIENKA:

3. Ak rodič premiestni dieťa do cudziny na dobu dlhšiu ako 2 mesiace bez súhlasu druhého rodiča alebo bez rozhodnutia súdu, považuje sa premiestnenie dieťaťa za neoprávnené.

154

Ratifikácia Opčného protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení

155

- ❑ **ratifikácia** Opčného protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení
- ❑ ratifikačná listina bola uložená u generálneho tajomníka OSN dňa **3.12.2013.**

156

☐ Kostarika ratifikovala dňa 14.1.2014 protokol ako desiatu krajinu, protokol nadobudne **platnosť dňa 14.4.2014!**

☐ Národná rada SR: protokol je medzinárodná zmluva, ktorá má podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky prednosť pred zákonmi. Protokol je medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách, ktorá priamo zakladá práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb

157

☐ možnosť a postup podávania oznámení (sťažností) zo strany

- jednotlivcov,
- skupiny jednotlivcov
- v mene jednotlivca či skupiny jednotlivcov,

v prípadoch **porušenia práv garantovaných** Dohovorom o právach dieťaťa alebo niektorým z jeho substantívnych protokolov.

158

Opčný protokol k dohovoru o predaji detí,
detskej prostitúcii a detskej pornografii

Opčný protokol k dohovoru o účasti detí v
ozbrojených konfliktoch

159

Alternatíva k ESLP mechanizmu

**Zakotvuje sa rovnaký mechanizmus
ochrany a vynúiteľnosti práv** na pôde
Organizácie spojených národov

Min práce SR: ***zákon o detskom komisárovi
a komisárovi pre postihnuté osoby***

160

Protokol je medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách, ktorá priamo zakladá práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a preto slovenské orgány sú povinné rešpektovať procesné práva dieťaťa garantované **priamo protokolom**.

priamo vykonateľný

161

príslušnosť Výboru pre práva dieťaťa (Committee on the Rights of the Child) (ďalej len „výbor“) **prijat' a posúdiť oznámenia** podľa protokolu.

Ustanovenie čl. 1 protokolu upravuje **právomoc výboru**. Pri podpise opčného protokolu Slovenská republika urobila toto vyhlásenie: "Slovenská republika uznáva príslušnosť Výboru OSN pre práva dieťaťa prijat' a posúdiť oznámenia podľa článku 12 ods. 1 opčného protokolu".

162

**Procesný poriadok ku konaniu podľa
Opčného protokolu k Dohovoru o právach
dieťaťa o procedúre oznámení (sťažností)**
*(Rules of procedure under the Optional
Protocol to the Convention on the Rights of
the Child on a communications procedure),*

163

tri základné princípy:

- **1. princíp najlepšieho záujmu dieťaťa,**
- **2. princíp rešpektovania práv dieťaťa,**
- **3. princíp vypočutia názoru dieťaťa
(participačný princíp).**

164

Princíp najlepšieho záujmu dieťaťa v kontexte protokolu

165

**medzinárodnoprávny záväzok
prednostného aplikovania najlepšieho
záujmu dieťaťa** pred vnútroštátnou úpravou
vyvoláva potrebu osobitnej aplikácie tohto
pojmu v živote konkrétneho dieťaťa.

vedúci princíp Dohovoru, ktorý variuje
v kontexte jednotlivých práv dieťaťa

vyjadrením záruky a výkladu iných v
Dohovore o právach dieťaťa zakotvených
práv

166

•Všeobecný komentár č. 14 (2013) o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho alebo jej najlepšieho záujmu (*General comment No. 14 - 2013 on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration*) Dostupné:

http://www2.ohchr.org/English/bodies/crc/docs/GC/CRC_C_GC_14_ENG.pdf;

preklad do slovenského jazyka je zverejnený na stránke Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky:

<http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/konzultacne-organy/rada-vlady-sr-ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost/vybor-deti-mladez/gc-14.pdf>

167

•Z komentára priamo vyplýva, že „výbor očakáva, že všeobecný komentár bude usmerňovať rozhodnutia všetkých osôb, ktoré sa zaoberajú deťmi, vrátane rodičov a opatrovníkov“.

168

SR má zabezpečiť, aby bol najlepší záujem dieťaťa riadne integrovaný a konzistentne uplatňovaný **v každom kroku verejnej inštitúcie**, najmä vo všetkých vykonávacích opatreniach a súdnych konaniach, ktoré priamo alebo nepriamo ovplyvňujú deti.

169

- Záujem dieťaťa má interdisciplinárny kontext pozostávajúci z kognitívno-psychologických, právnych, morálnych a vedeckých aspektov. Záujem dieťaťa preto nie je výlučne psychologická kategória. Totiž konkretizáciou psycho-sociálnych aspektov situácie dieťaťa možno preskúmať jeho obsah. Dettenborn, H.: Kindeswohl In: Volberts/Steller (Hrsg.), Handbuch der Rechtspsychologie, Göttingen 2008. 574.

170

- Nájdenie toho “správneho“ záujmu dieťaťa znamená v rozhodnutí ustáliť pre dieťa najvýhodnejšiu konšteláciu existujúcich potrieb dieťaťa a jeho životných podmienok.
- Hildebrandt, C.: Kindeswohl und Kinderrechte. Dietz-Verlag. Berlin 2008. UTOPIE kreativ, H. 217 (November 2008). s. 1032.

171

Po ratifikácii protokolu Slovenskou republikou môže v praxi nastať situácia, že v rámci konania pred výborom sa bude skúmať či došlo k **riadnemu zohľadneniu a odôvodneniu najlepšieho záujmu dieťaťa**.

Riadne odôvodnenie =) základnou podmienkou **jeho legitimacy**

Rozhodnutie musí byť dostatočné, racionálne a presvedčivo odôvodnené.

172

Detto aj správne konanie: napr. orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately rozhodne o uložení výchovného opatrenia podľa § 12 zákona č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele

173

**Tri druhy
konania podľa protokolu**

174

a) Individuálna procedúra oznámení
(sťažnosti) pred výborom.

b) Konanie na základe oznámenia medzi
štátmi.

c) Vyšetrovanie.

175

Individuálna procedúra oznámení
(sťažnosti) pred výborom.

176

aktívna legitimácia na podanie sťažnosti:

- ***jednotlivcovi,***
- ***skupine jednotlivcov,***
- ***zástupcovi jednotlivca alebo skupiny jednotlivcov.***

177

Podľa procesného poriadku výbor rozhoduje o prijateľnosti sťažnosti **bezodkladne a to nadpolovičnou väčšinou.**

V procesnom poriadku výbor upravil právomoc rozhodnúť za určitých podmienok **o neprijateľnosti sťažnosti ak zistí, že by prejednanie sťažnosti bolo v rozpore s najlepším záujmom dieťaťa.**

- Pravidlo 20.1. procesného poriadku.
- Pravidlo 20.4. procesného poriadku.

178

Podľa procesného poriadku výbor rozhoduje o prijateľnosti sťažnosti **bezodkladne a to nadpolovičnou väčšinou.**

V procesnom poriadku výbor upravil právomoc rozhodnúť za určitých podmienok **o neprijateľnosti sťažnosti ak zistí, že by prejednanie sťažnosti bolo v rozpore s najlepším záujmom dieťaťa.**

- Pravidlo 20.1. procesného poriadku.
- Pravidlo 20.4. procesného poriadku.

179

Jednotlivec

POZOR! Pojem „jednotlivec“ neobmedzuje len na dieťa v zmysle čl. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, ale aj na osobu, ktorá dosiahla plnoletosť a sťažuje sa na porušenie práva v čase, keď **bola ešte nepľnoletá.**

180

Ďalšou osobitosťou protokolu je, že dieťa sa môže obrátiť na výbor **bez ohľadu na vek a procesnú spôsobilosť** podľa národného práva. Pravidlo 13.1. procesného poriadku.

181

Sťažnosť môže podať aj **zástupca** jednotlivca.

Maloleté deti **môžu, ale nemusia byť zastúpené rodičmi.**

protokol je medzinárodná zmluva, ktorá má podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy SR prednosť pred zákonmi (nepoužitie OSP či ZoR – zastúpenie maloletého)

182

Sťažnosť **nesmie byť anonymná**. Čl. 7 písm. a) protokolu.

Sťažnosť má byť podaná v **písomnej forme**. Čl. 7 písm. b) protokolu. Rovnako i pravidlo 16.3.d. procesného poriadku.

183

- Sťažnosť nesmie smerovať k **zneužitiu práva**.

- sťažnosť smerovala resp. bola podaná s úmyslom zneužiť niektoré z práv, ktoré sú zakotvené v Dohovore o právach dieťaťa alebo v niektorom z jeho opčných protokolov.

- Čl. 7 písm. c) protokolu.

184

- Sťažnosť je prípustná len vtedy ak **neexistuje prekážka posudzovanej veci.**
- keď predmet sťažnosti (vec, porušenie práva) **výbor už predtým posudzoval** alebo ide o predmet sťažnosti, **ktorý bol posudzovaný v rámci iného medzinárodného vyšetrovacieho alebo zmierovacieho konania.**
- Pojem „medzinárodný“: mechanizmus Organizácie spojených národov, ESLP

185

Pred podaním sťažnosti sa musia vyčerpať **všetky dostupné vnútroštátne prostriedky nápravy**

Povaha a účel ustanovenia čl. 7 písm. e) protokolu zodpovedá ustanoveniu čl. 35 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, (**princíp subsidiarity** medzinárodného mechanizmu ochrany práv detí)

186

Protokol pozná aj **výnimku** z povinnosti vyčerpania vnútroštátnych prostriedkov.

Pôjde o prípad, keď by využitie prostriedkov nápravy bolo **neprimerane predlžované alebo by bolo nepravdepodobné, že prinesie účinnú nápravu.**

187

- Vyčerpanie prostriedkov v SR:
- Predovšetkým v rovine **sociálnoprávnej ochrany** má garantovanú ochranu, ktorá je nevyhnutná pre jeho blaho (najlepší záujem dieťaťa) a ktorá rešpektuje jeho najlepší záujem podľa Dohovoru o právach dieťaťa. § 1 ods. 2 zákona č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele.

188

- Samotné dieťa má právo **požiadať o pomoc pri ochrane svojich práv** orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, iný štátny orgán, ktorý je príslušný podľa osobitných predpisov chrániť práva a právom chránené záujmy dieťaťa, zariadenie, obec, vyšší územný celok, akreditovaný subjekt, školu, školské zariadenie alebo poskytovateľa zdravotnej starostlivosti. § 8 zákona č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele.

189

Prijatie predbežného opatrenia

190

Podľa ustanovenia čl. 6 ods. 1 protokolu výbor môže kedykoľvek po prijatí sťažnosti a pred rozhodnutím v merite veci požiadať štát, aby bezodkladne zvažil prijatie **predbežných opatrení (*Interim measures*)**, ktoré môžu byť za výnimočných okolností potrebné na to, aby sa predišlo vzniku možnej nenapraviteľnej škody na strane obete alebo obetí údajného porušenia práv.

191

Na vydanie predbežného opatrenia protokol predpisuje kumulatívne splnenie dvoch okolností.

Prvou je **výnimočnosť okolností** (exceptional circumstances) prípadu

druhou je **potreba predchádzania vzniku možnej nenapraviteľnej škody** (irreparable damage).

192

- Ak výbor požiadá štát o prijatie predbežného opatrenia, neznamená to, že rozhodol o prijateľnosti alebo o merite veci.

- Podrobnosti postupu prijatia predbežných opatrení upravuje procesný poriadok. Pravidlo 7 procesného poriadku.

193

- I keď žiadosť výboru na prijatie predbežného opatrenia adresovanú Slovenskej republike resp. slovenskému orgánu **nemá záväzný charakter, slovenské orgány by mali zodpovedne zvážiť či v konkrétnom prípade nastala výnimočná okolnosť a potreba predchádzania vzniku možnej nenapraviteľnej škody pre dieťa.**

194

Je na tom ktorom zmluvnom štáte, aby si zvolil vhodný vnútroštátny nástroj s cieľom dosiahnuť účel predbežného opatrenia v zmysle protokolu.

V slovenskej praxi **nemusí ísť vždy o predbežné opatrenie**, tak ako ho pozná Občiansky súdny poriadok, alebo Správny poriadok. Do úvahy prichádza napríklad možnosť, aby slovenské súdy nariadili výchovné opatrenia podľa zákona o rodine či iné primerané obmedzenia obvinenému prípadne páchatelovi podľa Trestného poriadku.

195

Priebeh konania pred výborom

196

Tézy zmeny právnej úpravy výkonu rozhodnutia pri maloletých deťoch

197

Zákon

Zákon č. 388 z 19. októbra 2011, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

198

Podzákonný predpis

Vyhláška č. 474/2011 Z.z. Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky zo 6. decembra 2011, ktorou sa ustanovujú podrobnosti výkonu rozhodnutia o výchove maloletých detí

199

Tézy prípadných zmien

200

Identifikované problémy

201

I. Nesúčinnosť policajného zboru SR
pri výkone donucovacích oprávnení
súdu
§ 273, § 273aa

202

Pokuta - § 273 ods. 1

výzva na zastavenie príspevku - §
273 ods. 2 a 3 + **§ 5 vyhlášky**

**vydávanie pokynov osobám - §
273aa ods. 1**

požadovanie vysvetlenia -
§ 273aa ods. 1

203

obmedzujúce príkazy - § 273aa ods. 2

otvorenie a vstup do bytu - § 273aa ods.
3 + **§ 8 vyhlášky**

otvorenie a vstup do nebytového
priestoru - § 273aa ods. 4

poriadková pokuta za marenie a
nesúčinnosť - § 273aa ods. 5

204

=) potreba lepšej flexibility a efektivity pri výkone donucovacích prostriedkov

=) hrozba a ukladanie pokút často neefektívne (KS často ruší rozhodnutie 1. stupňa)

=) potreba použitia primeranej sily (napr. vyviešť z miestnosti povinného, starú mamu, novinárov a pod., kde je dieťaťa)

=) zabezpečenie pokojnej interakcie sudcu (VSU) a dieťaťa

205

§ 9 vyhlášky

Súčinnosť Policajného zboru

(1) Príslušný útvar Policajného zboru na požiadanie poskytne k výkonu oprávnení sudcu podľa [§ 273aa zákona](#) príslušníkov Policajného zboru.

(2) Cieľom poskytovania **súčinnosti podľa odseku 1 je plnenie úloh podľa osobitného predpisu.9)**

206

(1) Útvary Policajného zboru poskytujú **ochranu osobám povereným výkonom rozhodnutia súdu**, alebo iného orgánu verejnej moci, ak tieto osoby z dôvodu ohrozenia života alebo zdravia nemôžu výkon rozhodnutia uskutočniť a ak o poskytnutie tejto ochrany písomne požiadal príslušný orgán, správca konkurznej podstaty, predbežný správca alebo súdny exekútor.⁴⁾

(2) **O poskytnutie ochrany podľa odseku 1 možno požiadať len vtedy, ak**

a) výkon rozhodnutia bol zmarený alebo

b) z konania alebo charakteru osoby povinného vyplýva odôvodnený záver, že môže dôjsť k ohrozeniu života alebo zdravia osoby poverenej výkonom rozhodnutia.

207

TČ: marenie výkonu rozhodnutia súdu alebo súdom schválenej dohody o výchove maloletých detí je trestným činom, vrátane určenia trestu.

§ 9

z o PZ SR

(1) Policajt v službe je povinný v medziach tohto zákona vykonať služobný zákrok, ak je páchaný trestný čin alebo priestupok alebo je dôvodné podozrenie z ich páchania.

208

Potreba metodického usmernenie PZ (rozkaz prezidenta PZ)

al.

Legislatívna zmena (vstup do obydlia policajtom, donucovacie prostriedky ..chvaty, hmaty)

209

**II. Nedostatočný rešpekt povinného
– potreba prítvrdiť obmedzenia**

210

výzva na zastavenie príspevku - §
273 ods. 2 a 3 + § 5 vyhlášky

211

=) exekučný súd rozhodne o zmene
**platobného miesta výživného v rozsahu
minimálneho výživného
(ZMENA zákona o rodine spolu s OSP)**

=) súdna úschova, štátna pokladnica

=) obnova výplaty ...zánik marenia resp. zdárny
výkon

212

III. Kto má odňať dieťa (kto sa ho má dotýkať?)

213

§ 273 ods. 4: **Súd** je oprávnený v súčinnosti s príslušným orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, prípadne s príslušným orgánom obce **zabezpečiť odňatie dieťaťa** tomu, u koho podľa rozhodnutia nemá byť, a postarať sa o jeho odovzdanie tomu, komu bolo podľa

214

=) posilnenie kompetencie súdu ... Ten koho označí súd

=) kurátor, policajt, psychológ, lekár, oprávnený ....?

215

Oprávnenie na vstup do obydliä sa vzťahuje aj na policajta, ktorý poskytuje súdu súčinnosť podľa osobitného predpisu a aj na

- orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately
- prizvanú osobu, ktorá má napomôcť výkonu rozhodnutia.

Prizvanou osobou je najmä zástupca školy, školského zariadenia, zástupca poskytovateľa zdravotnej starostlivosti

216

IV. Odklony v exekúcii pri ochrane najlepšieho záujmu dieťaťa

„navykací plán“

217

odmietnutie generálneho prerušenia výkonu
rozhodnutia => znehodnotenie a dešpekt
súdnych rozhodnutí

218

Ak je podaný návrh na výkon rozhodnutia **DO 6**
mesiacov od

a) právoplatnosti titulu

b) al. začatia marenia výkonu rozhodnutia

=) tak štandardný režim (výzva, pokuta,
šetrenie, odňatie)

219

Ak je podaný návrh na výkon rozhodnutia **PO 6**
mesiacov od

a) právoplatnosti titulu

b) al. začatia marenia výkonu rozhodnutia

a momentálny výkon odňatím by bol v
rozpore s najlepším záujmom dieťaťa

TAK =)

220

Súd stanoví **navykací plán dieťaťa**

- =) umožnenie postupného kontaktu dieťaťa a oprávneného
- =) súd spravidla predtým zabezpečí odborné vyjadrenie o vhodnosti plánu, obsahu a rozsahu plánu
- =) výkon kontroly plnenia plánu: súd alebo poverí odbornú osobu alebo zariadenie

221

Následok marenia plnenia navykacieho plánu niektorým z účastníkov => zrušenie plánu a riadny výkon

222

Návrh na iné alternatívne odklady výkonu?

=) výchovné opatrenie?

=) vyňatie dieťaťa na neutrálnu pôdu?

=) vyňatie dieťaťa do zariadenia?

223

**V. Predbežná vykonateľnosť
predbežných opatrení**

224

**Zamedziť predbežnej vykonateľnosti
predbežných opatrení**

a) o odovzdaní dieťa do starostlivosti druhého z rodičov alebo do starostlivosti toho, koho označí súd; alebo do striedavej osobnej starostlivosti (§ 76 ods. 1 písm. b) – ods. 5)

b) o styku

výkon možný až po právoplatnosti!!!

225

VI. Zastavenie výkonu rozhodnutia

226

§ 268 ods. 1: Výkon rozhodnutia sa zastaví, ak

a) rozhodnutie sa stalo nevykonateľným (**napr. vek dieťaťa . 16? 17? rokov**)

b) oprávnený nevykonáva práva, ktorého sa v rámci výkonu rozhodnutia domáha resp. neposkytuje patričnú súčinnosť pri realizácii výkonu rozhodnutia

227

VII. Úprava výkonu rozhodnutia o návrate dieťaťa do cudziny spolu s konaním o návrat die

228

§ 268 ods. 1: Výkon rozhodnutia sa zastaví, ak

a) rozhodnutie sa stalo nevykonateľným (**napr. vek dieťaťa . 16? 17? rokov**)

b) oprávnený nevykonáva práva, ktorého sa v rámci výkonu rozhodnutia domáha resp. neposkytuje patričnú súčinnosť pri realizácii výkonu rozhodnutia

229